

גמרא סדורה

מסכת מנחות

פרק י"ג - "הרי עלי עשרון"

לימוד פרק זה מוקדש
לע"נ הקדוש מו"ר הרב עמירם עולמי זצקו"ל הי"ד
כ"ד כסליו תשנ"ה

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י"ז כסליו תשע"ט

מסכת מנחות פרק י"ג - "הרי עלי עשרון"

1. קד, ב

כ"ז

מתני'
הרי עלי עשרון: פירשתי. כמה עשרונים אביא:
ואיני יודע מה פירשתי יביא ששים עשרונים. דאי בציר מהכי נדר לא איכפת ליה דמתני ואמר כמה שנדרתי יהיו לנדרי והשאר יהא נדבה ובטפי ליכא לספוקי דאין מנחה יחידית יתירה על ששים עשרונים:
הרי עלי מנחה. סתם:
יביא איזו שירצה. מחמשה מנחות:
מיוחדות. מפרש בגמרא:
מין המנחה. כלומר הרי עלי מנחה או שאמר הרי עלי מין המנחה יביא אחת:
מנחות. עלי או שאמר מין מנחות עלי יביא שתי מנחות ממין אחד:
פירשתי. אחת מן המנחות שכתובים בפרשה ואיני יודע אי זה מהן פירשתי כו':
פירשתי מנחה. בכלי אחד של עשרונים:
ואיני יודע כמה. עשרונים קבעתי בה:
יביא ששים עשרון. דבטפי מהכי ליכא לספוקי ואי בציר נדר לא איכפת לן דמתני ואמר כמה שפירשתי יהא לנדרי והשאר יהא לנדבה:
רבי אומר. כיון דאמר מנחה משמע חדא אלמא בכלי אחד קבעה ואם יביא ששים בכלי אחד שמא בציר מהכי נדר והויא מנחה יתירה ואית ליה לרבי קביעותא דמנא מילתא הלכך יביא ששים מנחות מאחד ועד ששים חדא של עשרון וחדא של ששים וחדא של שלש וחדא של ארבע וכן עד ששים דודאי חדא מינייהו נדר ואינד נדבה:

מתניתין

"הרי עלי עשרון" - יביא אחד.
 "עשרונות" - יביא שנים.
 "פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - יביא ששים עשרון.
 "הרי עלי מנחה" - יביא איזו שירצה.
 רבי יהודה אומר: יביא מנחת הסולת, שהיא מיוחדת שבמנחות.
 "מנחה או מין המנחה" - יביא אחת.
 "מנחות או מין מנחות" - יביא שתיים.
 "פירשתי ואיני יודע איזה מהן פירשתי" - יביא חמשתן.
 "פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי" - יביא ששים עשרון.
 רבי אומר:
 יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים.

גמרא

פשיטא!

"עשרונות - יביא שתיים" איצטריכא ליה.

הא נמי פשיטא!

מיעוט עשרונות שתיים איצטריכא ליה.

2. קד"ב

"פִּירְשָׁתִּי וְאִינִי יוֹדֵעַ מֵה פִּירְשָׁתִּי יָבִיא שְׁשִׁים עֶשְׂרוֹן".

מֵאֵן תֵּנָא?

אָמַר חֲזַקְיָהּ:

דְּלֹא כְּרַבִּי,

דְּאִי רַבִּי - הָאָמַר: "יָבִיא מְנַחוֹת שֶׁל עֶשְׂרוֹנוֹת מֵאֶחָד וְעַד שְׁשִׁים".

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:

אֶפִּילוּ תִּימָא: רַבִּי - בְּאֹמַר פִּירְשָׁתִּי עֶשְׂרוֹנוֹת, אֲבָל לֹא קִבְעָתִים בְּכָלִי,

דְּמִיִּיתִי שִׁיתִּין עֶשְׂרוֹנוֹת בְּשִׁיתִין מְאֵנִי.

רש"י

גמ'

אבל לא קבעתים בכלי אחד.
הלכך יביא ששים עשרונות
בששים כלים כל אחד ואחד בפני
עצמו והא דקאמר יביא מנחות
של עשרונות מאחד ועד ששים
היינו היכא דקבעה בכלי אחד
דלא מצי לאיתויי בכלי אחד לא
בציר מהכי ולא טפי מהכי הלכך
יביא מנחות של עשרונים מאחד
ועד ששים דודאי חדא מינייהו
נדר:

3. קד, ב - קה, א

רש"י

תנא. מה טעם יביא מנחת סלת לפי שפתח בה הכתוב תחלה: **מן הצאן יביא כבש.** אמר הרי עלי עולה מן הצאן יביא כבש ולא עז הואיל ופתח בו וכו': **דלית ליה שם לווי.** שנקראת מנחה סתם דשאר מנחות יש להם שם לווי מנחת מחבת ומנחת מרחשת ומנחת מאפה: **איזו היא מנחה דקרי לה ר' יהודה מיוחדת.** משום דלית ליה שם לווי זה שפתח בה הכתוב תחלה והיינו מנחת סלת: **פשיטא דמנחת סלת קאמר.** ר' יהודה דהא בהדיא קתני לה: **סימנא בעלמא.** לגירסא שלא תטעה ותשכח איזו מנחה קאמר ר' יהודה דיביא סימן זה יהא בידך זו שפתח בה הכתוב תחלה:

"הרי עלי מנחה" - יביא איזהו שירצה.
רבי יהודה אומר: יביא מנחת הסולת,
 שהיא מיוחדת שבמנחות".

תנא:

"הואיל ופתח בו הפתוב תחלה".

קה, א אלא מעתה האומר: "הרי עלי עולה" יביא בן בקר הואיל ופתח בו הפתוב תחלה!?!
 מן הצאן" - יביא כבש הואיל ופתח בו הפתוב תחלה!?!
 מן העוף" - יביא תורים הואיל ופתח בו הפתוב תחלה!?!
 "

אלמה תנן:

"הרי עלי עולה - יביא כבש,

רבי אלעזר בן עזריה אומר:

תור או בן יונה" (מנחות קז).

ולא פליג רבי יהודה!

אלא מאי "מיוחדת שבמנחות"?

דלית ליה שם לווי.

והא תנא: "הואיל ופתח בו הפתוב תחלה" קאמר!

הכי קאמר:

איזהו מנחה "מיוחדת שבמנחות" דלית ליה שם לווי?
 זו ש"פתח בו הפתוב תחלה".

פשיטא "מנחת הסולת" קאמר!

סימנא בעלמא.

4. קה, א

כ"י

וזאת תורת המנחה. בצו את אהרן ואכולהו מנחות קאי: ת"ש. ממתני:
מנחה מין המנחה. פירשתי לעיל:
יביא אחת. משום דמין חד משמע ומנחה נמי חדא משמע: **הא מיני מנחה שתיים**. יביא שתיים:
ממין אחד. דמוקים לתרוייהו [לישני]:
דלמא הא מיני מנחה יביא שתי מנחות משתי מינין. דמיני (מנחה) משמע תרין [ומנחה נמי משמע תרין] כדאמר לעיל וזאת תורת המנחה:
ודילמא. הא דדייקינן מינה הא מיני מנחה חדא ר' שמעון היא דלדידיה איכא לקיומי תרוייהו [לישני] שני מינין במנחה אחת אבל לרבנן דלית להו מנחה משני מיניים לעולם חדא מנחה ממין אחד (לא) מייתי:

"מנחה או מין המנחה - יביא אחת. מנחות או מין מנחות - יביא שתיים."

כְּעֵי רַב פֶּפְאָ:

מִינֵי מְנַחָה מְהוּ?

כִּינּוּ דְאָמַר "מִינֵי" - תַּרְתֵּי קְאָמַר,

וּמְאִי "מְנַחָה"? דְּכֹוֹלָה מְנַחֹות נְמִי מְנַחָה מִקְרִיין,

דְּכְתִיב: **"וְזֹאת תּוֹרַת הַמְנַחָה"**⁷⁴³ (ויקרא ו, 1)

אוּ דְלִמָּא:

כִּינּוּ דְאָמַר: "מְנַחָה" - חֲדָא מְנַחָה קְאָמַר,

וּמְאִי "מִינֵי מְנַחָה"? הֲכִי קְאָמַר: מִמִּינֵי מְנַחָה, חֲדָא מְנַחָה עֲלֵי?

תָּא שְׁמַע:

"מְנַחָה מִין מְנַחָה יְבִיא אַחַת" - הָא "מִינֵי מְנַחָה" - שְׁתֵּימ.

אִימָא סִפְא: **"מְנַחֹות מִין מְנַחֹות - יְבִיא שְׁתֵּימ"** - הָא "מִינֵי מְנַחָה" - חֲדָא!

אַלָּא מְהֵא לִיכָא לְמִשְׁמַע מִינָה.

תָּא שְׁמַע:

"מִין מְנַחֹות עֲלֵי יְבִיא שְׁתֵּי מְנַחֹות מִמִּין אַחַד" - הָא "מִמִּינֵי מְנַחָה" - חֲדָא.

דְלִמָּא: הָא "מִינֵי מְנַחָה" מְבִיא שְׁתֵּי מְנַחֹות מְשַׁנֵּי מִינִין!

וְהָא לֹא תַנֵּי הֲכִי!

"מִין מְנַחֹות עֲלֵי מְבִיא שְׁתֵּי מְנַחֹות מִמִּין אַחַד מִינֵי מְנַחֹות עֲלֵי מְבִיא שְׁתֵּי מְנַחֹות מְשַׁנֵּי מִינִין" -

הָא מִינֵי מְנַחָה - חֲדָא!

דְלִמָּא: הָא מְנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא,

דְאָמַר: **"מְחַצָּה חִלּוֹת וּמְחַצָּה רְקִיקִין יְבִיא"**,

וּמְאִי "מִינֵי מְנַחָה"? מְנַחָה דְאִית בָּהּ תַּרֵּי מִינֵי.

אַבֵּל רַבֵּן דְאָמַר: מְחַצָּה חִלּוֹת וּמְחַצָּה רְקִיקִין לֹא יְבִיא,

מְבִיא שְׁתֵּי מְנַחֹות מְשַׁנֵּי מִינִין.

5. קה, א-ב

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי - יביא חמשתו".

ר"י

מאן תנא. דלא מספקא ליה אלא בחמשה מנחות:

כיון דאמר מחצה חלות ומחצה ריקין יביא. ולא דוקא קאמר דה"ה לתשע חלות וחד ריקין או לתשעה ריקין וחדא חלה:

אי נמי סבר לה כרבי יהודה דאמר. בפרק ואלו מנחות (לעיל עו.) כל המנחות באות עשר עשר: **איכא לספוקי להאי בארבע עשרה מנחות.** סלת ומחבת ומרחשת הרי ג' ומנחת מאפה איכא אחד עשר ספיקות דלמא כולה חלות נדר ושמא תשעה חלות וחד ריקין ושמא שמנה חלות ושני ריקין וכן גרועי לחלות ואסופי לריקין עד שמא כולה ריקין [הוי י"א]:

מייתי. שתי מנחות חדא של עשר חלות וחדא של עשר ריקין ואומר אם כולה חלות או כולה ריקין נדרתי אותה שנדרתי תהא לנדרי והאחרת תהא נדבה ואם מחצה של חלות וריקין נדרתי צטרפו חלות מזו לפי מה שנדרתי וריקין מזו לפי מה שנדרתי לנדרי והאחרת תהא נדבה:

למחרת מביא אשמו ולוגו עמו. בתוספת דנזירות קתני לה מי שהיה ספק נזיר טמא וספק טהור ספק מצורע מוחלט טמא ספק טהור אוכל בקדשים אחר סי' יום כו' רבי שמעון אומר למחרת של יום ששים מביא אשמו כו':

ושחיתו בצפון. כשאר אשמות: **ומתן בהונות.** כדן אשם מצורע: **וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.** כחומר שלמים:

ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה. שמא אשם הוא:

ואע"ג דאמר מר. בשחיטת קדשים בפרק כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות (דף עו.):

אימר דאמר ר"ש מייתי ומתני לכתחילה לתקוני גברא. כגון האי דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים דשמא מצורע הוא:

אבל בעלמא. כגון התם בזבחים דמיירי באשם שנתערב בשלמים דקאמר ר"ש התם כולן יאכלו כחומר שבהן שיהו כולן נאכלין ליום ולילה כאשם וכולן טעונים סמיכה ונסכים דיעבד אין לכתחילה לא:

דקא ממעט באכילתן. דשמא שלמים הן וזמן אכילתן שני ימים ולילה אחד וכיון דאשם אינו נאכל אלא ליום ולילה והנותר שורף נמצא מביא קדשים לבית הפסול שלא כדן אבל מנחות הללו זמן אכילתן שוה אפילו לכתחילה נמי:

מאן תנא?

אמר רבי ירמיה:

דלא כרבי שמעון,

דאי רבי שמעון כיון דאמר: מחצה חלות ומחצה ריקין יביא,

אי נמי סבר לה כרבי יהודה,

דאמר: כל המנחות באות עשר איכא לספוקי בארבע עשרה מנחות.

אב"י אמר:

אפילו תימא רבי שמעון,

שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: מייתי ומתני,

דתנאי:

"דבי שמעון אומר:

למחרת מביא אשמו ולוגו עמו,

ואומר: אם מצורע הוא - זהו אשמו וזה לוגו,

ואם לאו - אשם זה יהא שלמי נדבה,

ואותו אשם - טעון שחיטה בצפון,

ומתן - בהונות,

וסמיכה,

ונסכים,

ותנופת חזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה".

ואף על גב דקא מפריק מר בשחיטת קדשים,

אימר דאמר רבי שמעון מייתי ומתני לכתחילה לתקוני גברא,

אבל בעלמא: דיעבד - אין, לכתחילה - לא!

הני מילי גבי שלמים דקא ממעט באכילתו דהווי להו קדשים לבית הפסול,

אבל מנחות - אפילו לכתחילה.

קה,ב

6. קה, ב

רש"י

ולרבי שמעון דאמר מחצה חלות כו'. ומוקמא מתניתין אליביה וכגון דמיייתי ומתני שיצטרפו חלות מעשרון זה לפי מה שנדר ורקיקין מעשרון זה לפי מה שנדר:

הא קא מייתי. השתא עשרון מזה קצת ומזה קצת וקא מערב שתי מנחות בהדי הדדי ואיהו לא נדר אלא חדא מנחה לאיתוויי חד עשרון וחד לוג ומיפלגיה לחלות ורקיקים:

שמעינן ליה לר"ש. דאמר המביא מנחה והביא שני עשרונים ושני לוגין ואמר חציו של זה וחציו של זה לחובתי והשאר נדבה יצא ולא איתפריש לן היכא:

ומיקמץ היכי קמץ. לאותה מנחה שהוא מצטרף שתי מנחות למנחה אחת:

והא בעי מיקמץ כו'. דאי חדא מנחה של חלות ורקיקין אמר הוי בעי איתוויי חלות ורקיקין ולפותתן בכלי אחד ולקמוץ משניהם קומץ אחד:

שמעינן ליה לר"ש. בפי כל המנחות באות מצה (לעיל סג.): **מותר השמן.** אמרי' בפי' ואלו מנחות (לעיל עה.) מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא לוג שמן וחוצהו לחלות ורקיקין וחלות בוללן ומושח הרקיקין על פני כולן ושאר השמן מחזירו לחלות וגבי כולה רקיקין תניא לעיל מההיא מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים:

רבי שמעון בן יהודה. גבי מחצה חלות ומחצה רקיקין קאי:

מותר השמן נאכל לכהנים. כדין רקיקין הבאים בפני עצמן הלכך ממה נפשך מותר של רקיקין נאכל לכהנים:

אמר ליה רב פפא לאביי:

רבי שמעון דאמר: מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא - הא קא מייתי: עשרון אחד משני עשרון, ולוג אחד משני לוגין!

שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר:

אם הביא עשרון אחד משני עשרונות, ולוג אחד משני לוגין - יצא.

ומיקמץ היכי קמץ?

דמתני ואמר:

אי חלות לחודייהו,

ורקיקין לחודייהו - אמרי,

דקא קמיצנא מחלות - ליהוי אחלות,

דקא קמיצנא מרקיקין - ליהוי ארקיקין,

אי מחצה רקיקין, ומחצה חלות - אמרי,

דקא קמיצנא מחלות - ליהוי אמחצה חלות ומחצה רקיקין,

ודקא קמיצנא מרקיקין - ליהו אמחצה רקיקין ומחצה חלות.

והא בעי מיקמץ חד קומץ מחלות ורקיקין.

וקא קמיץ מחלות ארקיקין, ומרקיקין אחלות!

קו,א

שמעינן ליה לרבי שמעון, דאמר: אם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם - יצא.

והא איכא מותר שמן,

דאי מחצה חלות ומחצה רקיקין אמר - מותר השמן מחזירו לחלות.

אי כולהו רקיקין אמר - מותר השמן נאכל לכהנים.

כרבי שמעון בן יהודה,

דתניא:

"רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

מושחן כמין כי,

ומותר השמן נאכל לכהנים."

רש"י

כי קא מספקא ליה. לנדר ממנחת יחיד שאינה באה בצבור דהיינו הנך חמש מנחות הנדבה דאינן באות בצבור כדאמר לעיל (דף קד:). אין שנים מתנדבים עשרון אחד שהרי כתיב בה נפש אבל מנחת נסכים הבאה בצבור לא מספקא ליה דודאי ידע שלא נדרה:

7. קו, א

["פירשתי ואיני יודע איזה מהן פירשתי" - יביא חמשותו].

אמר ליה רב כהנא לרב אשי:
והא איקא לספוקה במנחת נסכים,
דאמר רבא:
מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום!

כי קא מסתפקא ליה: (סימן יח"ד בגל"ל לבונה בלוג"ג"מקמץ"ה)
באה בגלל יחיד,
באה בגלל ציבור - לא מסתפקא ליה.

כי קא מסתפקא ליה: באה בגלל עצמה,
באה בגלל זבח - לא מסתפקא ליה.

כי קא מסתפקא ליה: טעונה לבונה,
שאינה טעונה לבונה - לא מסתפקא ליה.

כי קא מסתפקא ליה: באה בלוג,
באה בשלשה לוגין - לא מסתפקא ליה.

כי קא מסתפקא ליה: טעונה קמיצה,
שאינה טעונה קמיצה - לא קא מסתפקא ליה.

8. קו, א-ב

"פירשתי מנחה של עשרונים, ואיני יודע כמה פירשתי" - יביא ששים עשרון.
 רבי אומר: יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים".

תנו רבנן:

"פירשתי מנחה וקבעתי בכלי אחד של עשרונים, ואיני יודע מה פירשתי -
 יביא מנחה של ששים עשרונים,

דברי חכמים.

רבי אומר:

יביא מנחות של עשרונים, מאחד ועד ששים,
 שהן אלף ושמונה מאות ושלושים.

פירשתי ואיני יודע מה פירשתי מאי זו? 744 מהו פירשתי, ואיני יודע כמה פירשתי" -
 יביא חמש מנחות של ששים עשרונים שהן שלש מאות,

דברי חכמים.

רבי אומר:

יביא חמש מנחות של ששים עשרונים מאחד ועד ששים,
 שהן תשעה אלפים ומאה וחמשים".

במאי קא מיפלגי?

אמר רב חסדא:

במותר להכניס חולין לעזרה קא מיפלגי:

רבי סבר: אסור להכניס חולין לעזרה,

ורבנן סברי: מותר להכניס חולין לעזרה.

רבה 745 אומר:

דכולי עלמא: אסור להכניס חולין לעזרה,
 והכא במותר לערב חובה בנדבה קא מיפלגי:

רבנן סברי: מותר לערב חובה בנדבה,

ורבי סבר: אסור לערב חובה בנדבה.

אמר ליה אבבי לרבא:

לרבנן דאמרי: "מותר לערב חובה בנדבה" - הא בעינן שני קמצים!

דקמיין והדר קמיין.

והא קא קמיין מחובה אנדבה ומנדבה אחובה!

דתלי ליה בדעת כהן,

דאמר: קל היכא דמטיא ידא דכהן,

השתא חובה, ולבסוף נדבה.

ואקטורי היכי מקטר?

ליקטר נדבה ברישא - דחובה היכי מקטר לה?

דלמא פולה חובה היא וחסרו להו שירים,

ואמר מר:

"שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה - אין מקטיר קומץ עליהן!"

ליקטר חובה ברישא - דנדבה היכי מקטר לה?

ודלמא פולה חובה היא, וכל שהוא ממנו לאישים הרי הוא ב"בל תקטירו" 746 (ויקרא ב, יא)!

קו, ב

אמר רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי:

רס"י

של עשרוני מאחד ועד ששים.
 שיביא ששים מנחות בששים
 כלים בחד כלי חד עשרון ובאידיך
 שנים ובאידיך שלשה ובאידיך
 [ארבעה וכן עד] ששים:

שהם אלף ושמונה מאות
 ושלושים עשרונות. ובכל כלי
 יאמר אם כזו נדרתי זו לנדרי
 ואם לאו תהא נדבה דממה נפשך
 חדא מינייהו נדר:

פירשתי. עשרונות ופירשתי
 מאיזה מנחה מן החמש המנחות
 ואיני יודע מאיזה מנחה פירשתי
 וכמה עשרונים פירשתי בה יביא
 חמש מנחות של ששים
 עשרונות:

במותר להכניס חולין לעזרה.
 ודכולי עלמא אסור לערב חובה
 בנדבה:

רבנן סברי מותר להכניס חולין
 לעזרה. הלכך יביא ששים עשרון
 בכלי אחד ויתנה אם כולן נדרתי
 כולן לחובתי ואם לאו מה
 שנדרתי יהא לחובתי והשאר
 חולין אבל השאר לנדבה לא מצי
 לאיתויי דאסור לערב חובה
 בנדבה ואי קשיא הכא נמי היכי
 קריב קומץ הא הוי קצת מן
 הקומץ חולין ועוד מנחה היכי
 מישתרי והא לא איקמצי קומץ
 שלם דקצת מן הקומץ הוי חולין
 תריץ כדתרצינן בהקומץ רבה
 (לעיל כד:) קומץ בדעתא דכהן
 תליא מילתא וכהן דעתו אקודש
 ולא אחולין:

ורבי סבר אסור להכניס חולין
 לעזרה. הלכך לא מצי איתויי
 בכלי אחד ומתנה אבל יביא
 ששים מנחות מאחד ועד ששים
 בששים כלים ויאמר אותם
 שנדרתי יהו לחובתי והשאר
 נדבה ואי קשיא ליתני ששים
 עשרונות בששים כלים ויאמר
 לפי חשבון שנדרתי יהא לנדרי
 והשאר נדבה הא לא קשיא
 דקביעות המנחה מילתא היא
 ולא מצי לאיתויי בכלי אחד
 פחות ממה שקבע בו:

מותר לערב חובה בנדבה. הלכך
 מייתי סי' עשרונות ויאמר כפי מה
 שנדרתי יהו לחובתי והשאר
 לנדבה:

שני קמצים. חד לחובה וחד
 לנדבה:

ומשני דקמיין. שני קמצים:

כל היכא דמטי ידיה דכהן
 השתא. בקומץ ראשון יהא חובה
 וכל היכא דמטו ידיה בקומץ
 אחרון תהא נדבה:

דלמא כולה חובה היא. ומכי
 שקיל קומץ קמא הוה ליה כל
 מה שבכלים שיריים וכי קמיין
 דנדבה ומקטר לה הוה להו
 [כמקטיר] שיריים (שחטרו):

744 תיקון גירסה על פי צאן קדשים ודקדוקי סופרים. גירסת וילנא:

745 בהמשך הסוגיה רבא מופיע שוב, תוספות מגיה כאן רבה וגם בהמשך. גירסת וילנא: רבא.

746 כל המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה המזין כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליהוה

רס"י

דמסיק להו לשם עצים. לעולם דחובה מקטיר ברישא ודקאמר דילמא אינו שיריים נינהו וקמו להו בבל תקטירו דמקטר ליה לקומץ דנדבה לשם עצים:

ואל המזבח לא יעלו. בתריה דההוא קרא דבל תקטירו כתיב: **אית להו דר' אליעזר.** הלכך כי מקטר לקומץ דנדבה מתנה ואומר אם איכא נדבה בההוא כלי תהוי הקטרה מעליא ואי כולה לחובה היא הקטרה קמיייתא תהא הקטרה והך לשם עצים:

ורבי לית ליה דר' אליעזר. הילכך לא מצוי לאיתויי בחד מנא דתו לא מקטר לקומץ קמא דלמא כוליה חובה וקס ליה בבל תקטירו:

אפשר דמיייתי ששים בחד מנא וחד בחד מנא. וקמייץ מגדול ברישא ומתנה אי כולה חובה שפיר ואי לא הא דקמיצנא ליהוי מחובה ומאי דקמיצנא מכלי אי ליהוי אההוא עשרון ולאותה נדבה דפש בכלי אחר ומגע מגען לראש הכלים זה בצד זה כדי שיגעו ראשי הקלתות זו לזו כי היכי דלישתרי נדבה דבכלי גדול הקומץ דבכלי קטן ומקטיר חובה והדר דנדר דאי נמי הויא קמיייתא כל כלי גדול חובה לא הוה להו שיריים שחסרו דמהנהו שיתין דבחד מנא לא שקיל ולא מידי מכי שקיל קומץ קמא:

ששים לוג לששים עשרון. שבאותו כלי ומתנה כמה שנדרתי תהא לחובתי והשאר תהא נדבה וכל חד עשרון לוג שקיל ודחובה לחובה ונדבה לנדבה:

אין לה (מנחה) אלא לוגה. לוג לכל המנחות ואי עריב שטים מנחות זו של שלשים וזו של שלשים בכלי אחד בעי להו בי לוגין ואי חדא היא בעי חד לוג:

קטן והביא גדול. וזה אי נמי לא נדר אלא שלשה עשרונות ומייתי חמשה לנדרו יצא ולא בעי אתנויי מידי:

קטן והביא גדול. שור קטן עלי והביא גדול:

אידי ואידי. בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה חד קומץ מקריב:

אימורין דגדול נפישי מדקטן. ואיכא למימר לא הכי נדר בההוא קאמר לא יצא דנפישי אימורין דידיח:

דמסיק להו לשום עצים,

וכרבי אליעזר,

דתניא:

"דבי אליעזר אומר:

"לריה ניהויה" 747 (ויקרא ב, יב) - **אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים."**

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

ודלמא: דכולי עלמא מותר לערב חובה בנדבה,

והכא בדרבי אליעזר קא מיפלגי:

דרבנן - אית להו דרבי אליעזר,

ורבי - לית ליה דרבי אליעזר.

אמר ליה:

אי סלקא דעתך: לרבי מותר לערב חובה בנדבה, ודרבי אליעזר לית ליה, אפשר דמיייתי שיתין בחד מנא וחד בחד מנא, ומגע להו, וקמייץ?!

רבא אמר:

דכולי עלמא: מותר לערב חובה בנדבה,

ודכולי עלמא: אית להו דרבי אליעזר,

והכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא מיפלגי:

דתנן:

"אפילו מנחה של ששים עשרון, נותן לה ששים לוג.

דבי אליעזר בן יעקב אומר:

אפילו מנחה של ששים עשרון, אין לה אלא לוגה,

שנאמר: "למנחה ולוג שמן" 748 (ויקרא יד, כא) " (מנחות פח).

רבנן סברי: כרבנן דאמרי ששים לוג, וכל חד וחד עשרון לוגה קא שקיל.

ורבי סבר: כרבי אליעזר בן יעקב, דאמר: **"אין לה אלא לוגה."**

ולא ידעינן: אי חדא מנחה היא דסגי לה בחד לוג,

אי שתי מנחות נינהו דבעינן שני לוגין.

רב אשי אמר:

בקטן, והביא גדול קמייפלגי:

רבנן סברי: קטן והביא גדול - יצא,

ורבי סבר: לא יצא.

והא איפלגו בה חדא זמנא:

דתנן:

"קטן והביא גדול - יצא,

דבי אומר: לא יצא" (מנחות קז):!

צריכא,

דאי איתמר בהא,

בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומין הוא,

אבל התם - דקא נפישי אימורין אימא מודו ליה לרבי.

ואי איתמר בההיא,

בההיא קאמר רבי,

אבל בהא אימא מודי להו לרבנן!

צריכא

747 קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואל המזבח לא יעלו לריה ניהו

748 ואם דל הוא ואין ידו משוגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן

9. קו, ב

רפ"י

מתניתין

(סימן עצי"ם זה ב"י עול"ה תוד"ה שו"ר).

"הרי עלי: עצים" - לא יפחות משני גזירין.
"לבונה" - לא יפחות מקומץ.

חמשה קמצים הם: האומר: "עלי לבונה" - לא יפחות מקומץ.
המנדב מנחה יביא עמה קומץ לבונה.
המעלה את הקומץ בחוץ - חייב.
שני בזבין - טעונין שני קמצים.

"הרי עלי: זהב" - לא יפחות מדינר זהב.
"כסף" - לא יפחות מדינר כסף.

"נחשת" - לא יפחות ממעה כסף.
פירשתי ואיני יודע מה פירשתי - יהא מביא עד שיאמר לא לכך נתבוננתי.

גמרא

תנו רבנן:

"קרבו"⁷⁴⁹ (ויקרא ב, א) - מלמד שמתנדבין עצים.

וכמה?

שני גזירין.

וכן הוא אומר: "והגורלות הפלנו על קרבן העצים"⁷⁵⁰ (נחמיה י, לה).

דבי אומר:

עצים - קרבן הם,

טעונין - מלח,

וטעונין - הגשה".

אמר רבא:

ולדברי רבי, עצים טעונין קמיצה.

אמר רב פפא:

לדברי רבי,

עצים צריכין עצים.

מתני'

שני גזירין. שני בקעיות גדולות:
והמעלה את הקומץ בחוץ חייב.
כרת דהעלאה היא ובהאי כללא
הוי מעלה קומץ בפנים דהקטרה
מעלייתא היא הלכך לא חשיב
להו בשיתא:

שני בזבין. של לחם הפנים:
נחשת לא יפחות ממעה כסף. לא
יפחות משה מעה כסף דמייתי
[נחושת] שוה מעה כסף:
פירשתי. כך וכך זהב ואיני יודע
כמה פירשתי:

יביא. כל כך עד שידוע בעצמו
שלעולם לא לכך נתכווין:

גמ'

קרבן. נפש כי תקריב קרבן מנחה
(ויקרא ב):

וכן הוא אומר. דעצים איקרו
קרבן:

וטעונין הגשה. בקרן דרומית
מערבית כמנחה:

עצים טעונים קמיצה. שמרסקן
לעצים דקין עד שנוטל מהם מלא
קומצו:

עצים. שהתנדב אדם טעונים
עצים להסיקן בעצי הקדש
כשאר קרבנות:

⁷⁴⁹ ונפש מי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה

⁷⁵⁰ והגורלות הפלנו על קרבן העצים המהנים הלזים והעם להביא לבית אלהינו לבית אבותינו לעתים מזמנים שנה בשנה לבער על מזבח והוה אלהינו

10. קו, ב - קז, א

רש"י

מנלן. דסתם הקטרה הוי קומץ:
פירשתי. אחד מאותן הקריבין
 כולם למזבח ואיני יודע איזה
 מהם פירשתי וקא סלקא דעתך
 דודאי מדנחית למניינא דעתיה
 [נמין] אמידי דלית ביה היתר
 שיריים לכהנים ואע"ג דאינו
 נקטר כולו כמין עולת העוף
 ומנחת נסכים והילכך יביא
 מכולן אבל היכא דאמר הרי עלי
 למזבח סתם משמע דבר שנקטר
 היינו לבונה:
ותו ליכא. ואמילתא קמייתא
 קאי דאין לך דבר הקרב כולו
 למזבח אלא לבונה:
מוראה ונוצה. נורקין אצל מזבח
 (הפנימי) ונבלעין במקומן
 כדאמר' במס' יומא בפ' קמא
 (דף כא.):
לא פסיקא ליה. דלימא דבר
 הקרב כולו למזבח משום מנחת
 נסכים הואיל ואיכא מנחת נדבה
 דאינה כולה למזבח:

["הרי עלי: לבונה לא יפחות מן הקומץ"]

מנלן?

דכתיב: "והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה"⁷⁵¹ (ויקרא ו, ח) -
 מקיש לבונה להרמה דמנחה,
 מה הרמה דמנחה קומץ - אף לבונה נמי קומץ.

תנו רבנן:

"הרי עלי למזבח" - יביא לבונה,

שאין לך דבר שקרב לגבי מזבח אלא לבונה.

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - יביא מכל דבר שקרב למזבח."

ותו ליכא? והא איכא: עולה!

איכא עורה לפהנים.

והא איכא: עולת העוף!

קז, א איכא ^מוראה ונוצה.

והאיכא: נסכים!

לשיתין אזלי.

והאיכא: מנחת נסכים!

כיון דאיכא מנחה דאכלי פהנים מינה לא פסיקא ליה.

⁷⁵¹ והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה אשר על המנחה והקטיר המזבח ויהי ניחה אזכרתה ליהוה

11. קז"א

רש"י

נסכא. חתיכה אחת של זהב שקורין פלטי"א:
מצנינורא קטנה. מזלג קטן:
מחטטין. מפילין ראש הפתילה כשהוא שרוף ובלע"ז ממוקי"ר:
ומקנחין בה גרות. של מגורה מאפרה שבתוכה:

"הרי עלי זֶהב" - לא יפחות מדינר זֶהב."

וּדְלָמָא נִסְכָּא!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:
 דְּאָמַר מְטַבְעַ.

וּדְלָמָא פְּרִיטִי!

אָמַר רַב פֶּפְא:
 פְּרִיטִי דְדַהֲבָא לֹא עֲבָדִי אִינְשִׁי.

"הרי עלי: כֶּסֶף" - לא יפחות מדינר.

וּדְלָמָא נִסְכָּא!

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:
 דְּאָמַר מְטַבְעַ.

וּדְלָמָא פְּרִיטִי!

אָמַר רַב שִׁשְׁתָּ:
 בְּאַתְרָא דְלֹא סָגוּ פְּרִיטִי דְכֶסֶף.

"הרי עלי: נְחוֹשֶׁת" - לא יפחות ממעֶה כֶּסֶף."

תְּנִיָּא:

"רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר:
 לֹא יִפְחוֹת מִצִּינּוֹרָא קְטַנָּה שֶׁל נְחוֹשֶׁת."

לְמַאי חֲזִיָּא?

אָמַר אַבְבִּי:
 שְׁמַחְטִטִין בָּהּ פְּתִילוֹת, וּמְקַנְחִין בָּהּ גְרוֹת:

רש"י

כליה עורב. מסמרות חדין
תוחבין בראש גג ההיכל לבלות
העורבין שלא ישבו עליו:

12. קז, א

ברך ל⁷⁵².

תניא:

"אחרים אומרים:
לא יפחות מנליה עורב".

וכמה?

אמר רב יוסף:
אמה על אמה.

איכא דאמרי:

"לא יפחות מאמה על אמה".

למאי חזיא?

אמר רב יוסף:
לכליה עורב.

⁷⁵² גירסת הגמרא במקבילה שבת צ. :

תנן רבנן:

"האומר: "הרי עלי ברך",
אחרים אומרים:

לא יפחות מאמה על אמה.

למאי חזיא?

אמר רב יוסף:
לכלייה עורב.

ואיכא דאמרי:

"אחרים אומרים:
לא יפחות מנלייה עורב".

וכמה?

אמר רב יוסף:
אמה על אמה.

13. קז, א

רש"י

מתניתין

"הרי עלי יין" - לא יפחות משלשה לוגין.

"... שמן" - לא יפחות מלוג.

רבי אומר:

שלשה לוגין.

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - יביא כיום מרובה.

גמרא

תנו רבנן:

"אזרה"⁷⁵³ (במדבר טו, יג) - מלמד שמתנדבין יין.

וכמה?

שלשה לוגין.

ומניין שאם רצה להוסיף יוסיף?

תלמוד לומר: "היה".

יכול יפחות?

תלמוד לומר: "קכה".

"שמן - לא יפחות מן הלוג.

רבי אומר: שלשה לוגין".

במאי קא מיפלגי?

אמרוהו רבנן קמיה דרב פפא:

בדון מינה ומינה,

בדון מינה ואוקים באתרה,

קא מיפלגי.

רבנן סברי: "דון מינה ומינה" -

מה מנחה מתנדבין - אף ששמן נמי מתנדבין.

ו"מינה": מה מנחה בלוג - אף ששמן בלוג.

ורבי סבר: "דון מינה ואוקי באתרה" -

מה מנחה מתנדבין - אף ששמן נמי מתנדבין,

"ואוקי באתרה": כנסכים, מה נסכים שלשת לוגין - אף ששמן נמי שלשת לוגין.

אמר להו רב פפא:

אי ממנחה גמר לה רבי - דכולי עלמא לא פליגי "דון מינה ומינה",

אלא רבי מ"אזרה" (במדבר טו, יג) גמיר לה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא:

ומי מצית אמרת הכי?!

והתניא:

"קרבו"⁷⁵⁴ (ויקרא ב, א) - מלמד שמתנדבין ששמן.

וכמה?

שלשת לוגין.

מאן שמעת ליה דאמר: "שלשת לוגין"? רבי, וקא מייתי לה מ"קרבו"!

אמר ליה:

אי תניא תניא.

מתני'
הרי עלי יין. לנסכים לא יפחות משלשה לוגין שהן פחותין שבנסכים:
שמן לא יפחות מן הלוג. דחזי למנחת נדבה ואע"ג דהוא מתכוין להקריבו בפני עצמו כנסכים והך שתמא כר' טרפון דאמר בפירקין דלעיל (דף קד.) אף מתנדבין שמן:
כיום מרובה. מפי בגמ':

גמ'
אזרח. בפרשת נסכים כתיב (במדבר טו) כל האזרח יעשה ככה וגו' קרא יתירא הוא:
שלשה לוגין. דבציר מהכי לא חזו:
יהיה. התם כתיב ככס כגר כאזרח יהיה משמע יהיה לכם עוד נסכים אחריני:
דון מינה. דשמן דבא נדבה גמרינן ממנחת נדבה כדאמר לקמן קרבן מלמד שמתנדבין שמן וההוא גבי מנחת נדבה כתיב (ויקרא ב) כי תקריב קרבן מנחה:
ואוקי באתרה. בנסכים דשמן הבא בפני עצמו הוי כנסכים דומיא דדיין:
מאזרח גמר לה. כי היכי דגמרינן לעיל יין הכי נמי גמר רבי אזרח מלמד שמתנדבין שמן ודון מינה כל הנסכים שלשה לוגין:
קרבן מנחה מלמד כו'. אלמא ממנחת נדבה גמר לה:

⁷⁵³ כל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח ניחח ליהוה
⁷⁵⁴ ונפש מי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה ששמן ונתנו עליה לבנה

14. קז, א

"פִּירְשָׁתִּי וְאִינִי יוֹדֵעַ מֵה פִּירְשָׁתִּי וְבִיא בַיּוֹם מְרוּבָה."

תנא:

"בַּיּוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג שָׁחַל לֵהְיוֹת בְּשַׁבָּת."

15. קז, א-ב

רש"י

מתני'

יביא כבש. פחות שבעולות עולה ליכא לספוקי אלא בזכרים: **פירשתי.** אחד מקרבנות הבהמה ואיני יודע איזה מהם פירשתי: **יביא.** מכל מיני בהמה הזכרים גדולים דהיינו פר ועגל ואיל ושעיר גדי וטלה: **פירשתי.** את המין ואיני יודע אם מן הבהמה ואם מן העוף: **תודה ושלמים.** או זה או זה: **יביא כבש.** פחות שבתודה ושלמים: **פירשתי כו'. תודה ושלמים** איכא לספוקי בזכרים ונקבות: **רחל.** בת שתי שנים (טלה וטלייה) כבש בן שנתו: **יביא הוא ונסכיו עמו במנה.** כך נתפרש דינו בתורה שבע"פ: **בחמש.** סלעים: **אמר הרי עלי שור במנה יביאנו במנה חוץ מנסכיו.** שהרי כך קבעו: **שור במנה והביא שנים במנה לא יצא.** שהרי קבע שור א' במנה:

גמ'

מר כי אתריה ומר כי אתריה. באתריה דת"ק גריע כבש מעוף ובאתריה דרבי אליעזר גריע עוף מכבש: **פירשתי.** איזה קרבן אביא ואקננו בסלע מדנחת לפרושי איכא לספוקי נמי באחריני הלכך יביא מכל דבר הקרב למזבח שוה סלע מכל אחד ובלבד שיוכל לקנות דבר שלם מסלע:

מתניתין

"הרי עלי עולה" - יביא כבש.
רבי אלעזר בן עזריה אומר:
 או תור או בן יונה.
"פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר ועגל.
"מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר, ועגל, איל, שעיר, גדי, וטלה.
"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - מוסיף עליהן: תור וכן יונה.
"הרי עלי תודה ושלמים" - יביא כבש.
"פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר, ופרה, עגל ועגלה.
"מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר ופרה, עגל ועגלה, איל ורחלה, שעיר ושעירה, גדי וגדייה, טלה וטלייה.
"הרי עלי: שור" - יביא: הוא ונסכיו במנה.
"עגל" - יביא: הוא ונסכיו בחמש.
"איל" - יביא: הוא ונסכיו בשתיים.
"כבש" - יביא: הוא ונסכיו בסלע.
"שור במנה" - יביא: במנה, חוץ מנסכיו.
"עגל בחמש" - יביא: בחמש, חוץ מנסכיו.
"איל בשתיים" - יביא: בשתיים, חוץ מנסכיו.
"כבש בסלע" - יביא בסלע חוץ מנסכיו.
"שור במנה" - והביא: שנים במנה - לא יצא,
ואפילו: זה במנה חסר דינר,
וזה במנה חסר דינר.
"שחור" - והביא: לבן,
"לבן" - והביא: שחור,
"גדול" - והביא: קטן - לא יצא.
"קטן" - והביא: גדול - יצא.
רבי אומר: לא יצא.

קזב

גמרא

ולא פליגי:
 מר - כי אתריה,
 ומר - כי אתריה.

תנו רבנן:

"הרי עלי עולה בסלע למזבח" - יביא: כבש,
 שאין לה דבר שקרב בסלע לגבי מזבח,
 אלא כבש שקרב בסלע.
"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: מכל דבר שקרב בסלע לגבי מזבח."

16. קז, ב

רס"י

ממה נפשך. דאי נמי עגל נדר הא
יש בכלל מרובה מועט:
דבר זה. ששינוי יביא פר ועגל
לאו דברי הכל היא אלא
מחלוקת דרבי ורבנן דלגבי קטן
והביא גדול [לרבי] לא יצא משום
הכי נקט תנא פלוגתא בסיפא
לפרושי רישא דלאו דברי הכל
היא:

"פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי" - יביא פר ועגל."

אמאי? וליתי פר ממה נפשך!

הא מני? רבי היא,

דאמר: "קטן והביא גדול - לא יצא".

אי רבי, אימא סיפא: "שור במנה והביא שנים במנה - לא יצא,

ואפילו: זה במנה חסר דינר,

וזה במנה חסר דינר.

שחור והביא לבן,

לבן והביא שחור,

גדול והביא קטן - לא יצא.

קטן והביא גדול - יצא

רבי אומר: לא יצא,"

רישא וסיפא רבי, ומציעתא רבנן?!

אין, רישא וסיפא רבי, מציעתא רבנן,

והכי קאמר: דבר זה מחלוקת רבי ורבנן.

17. קז, ב - קח, א

ק"י

תנן התם. במס' שקלים (דף ט:):

ששה לנדבה. י"ג שופרות היו במקדש שבעה מהן מפורשים מה נותנין בהם תיקלים חדיתי ותיקלים עתיקין קינים וגוזלי עולה ועצים ולבונה וזהב לכפרת הרי שבעה וששה מהן לנדבה בהן היו נותנין המותרות ההולכות לנדבת צבור דהוא קיץ המזבח והוי הבשר לעולה ועורות לכהנים: כנגד ששה בתי אבות שכל משמר חלוק לששה בתי אבות כנגד ששה ימי שבוע זה עובד יומו וזה עובד יומו ובשבת כולן שוין:

כדי שיהא להן שלום זה עם זה. שערות של בהמות הנקחות מן השופרות היו לכהנים שמקריבין העולות וכל זמן שאין המזבח בטל לא היו לוקחין מן השופרות ואם לא היה להם אלא שופר אחד אתו לאינצויי דשמה באותו יום של בית אב ראשון או של בית אב שני יביאו נדרים ונדבות הרבה לא יטול הבית אב מן השופר כלום ובשאר ימות השבוע של אלו בתי אבות לא מיתו נדרים ונדבות כ"כ ונמצא אותן בתי אבות מקריבות מן השופר שלא יהא המזבח בטל והיו עורות שלהם ומנצי הנך קמאי בהדי הנך ואמרי יש לכם עורות ואנו אין לנו כלום ואי משום הנך עולות שהביאו יחידים במשמרות שלנו משום מזלוה הוא הלכך תקינו ששה שלא יטול זה משופרו של זה וכשהמעות באות נותנין אותן לששה שופרות:

כנגד פר ועגל ואיל כבש וגדי ושעיר. שהמתנדב פר לעולה מביא ונותן לשופר ששמו פר במנה אחד כדאמר יביא במנה דפר (נקבה) במנה והמתנדב עגל מביא חמשה סלעים ונותן לשופר ששמו עגל וכן כולם והכהנים לוקחין ממעות שופר ששמו פר ויקריבו מאותו שופר פרים עד שיכלו כל המעות:

ד' היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא. ולהכי הוה ששה שאין עולה באה אלא מהנך ששה בהמות:

כנגד פרים. של חטאת ציבור שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ואח"כ נמצאו הראשונים ונתקו לרעייה [דמיהן נופלין לשופר הראשון והאילים אשם גזילות ואשם מעילות שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ואח"כ נמצאו הראשונים ונתקו לרעייה דמיהן נופלין לשופר השני ובאים לנדבת ציבור:

והכבשים. אשם נזיר ואשם מצורע הבאים בני שנה שנאמר בהן כבש ינתקו לרעייה דמיהן לשופר השלישי ואהכי לא מערב מותריהן עם מותר גזילות ומעילות משום דלא דמו דאלו בני שנה ואלו בני שתי שנים אלו באין לכפר ואלו להכשיר:

והשעירים. שעירי חטאת של ציבור של רגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו בשאין בה ידיעה כדאמרינן בשבועות (דף ב.) ולא מפי השמועה. ואין לנו בהמה ניתקת לרעייה אלא אלו דכבשה ושעירה הבאין לחטאת יחיד אין ניתקות לרעייה אלא מתות:

והמותרות. כגון מי שמקריב אחד מכל אלו והפריש מעות לשם כך והזולו בהמות וניתותו המעות נותן לשופר החמישי:

והמעה. קולבון שכל יחיד מביא מחצית השקל בהכרעה באדר ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין קולבון אחד מעה קטנה מפני הכרעה שעכשיו לא נתנו בין שניהם אלא הכרע אחד ואילו הביאום כמשפטן היו שם שתי הכרעות לפיכך נותנין קולבון:

כל חד וחד יומיה עבד. ואם באו לו קרבנות הרבה שלא צריך לשופר אין לו ליטול כלום בעורות שנקנו מן המעות שניתנו בשופר:

כיחידאה לא מוקמינן. דלא חישינן להא דרבי דאמר קטן והביא גדול לא יצא אלא המתנדב עגל נותן המעות לשופר של פר והכהנים מקריבין פרים מהם עד שיכלו כל המעות שיש שם:

מותרות. בתמיה כלומר איהו חשיב חד שופר למותרות כולהו קמאי נמי דחשיב מן הניתקין לרעייה מותרות נינהו שניתותו מכדי קרבן:

לשקלים אזלו. לתרומת הלשכה עם שאר השקלים: **לנדבה.** לשופרות: הכי גרסינן כנגד מותר חטאת מותר אשם נזיר ומותר אשם מצורע כו'. שהפריש מעות לאחד מכל אלו וניתותו נותן לשופרות ואשם סתם היינו אשם גזילות ומעילות לא מעיריב מותר ידידי בהדי חטאת ואשם נזיר ומצורע לא מעיריב בהדי אשם סתם דזה בין שתי שנים ואילו בן שנה ואשם מצורע לא מעיריב בהדי אשם נזיר דאשם נזיר בא להכשירו לניירות טהרה ואין נותנין מדמו לבהונות ואין טעונים נסכים ואשם מצורע נותנין מדמו לבהונות וטעון נסכים ובה להתירו במחנה:

ומותר דמנחת חוטא. הואיל ואיקרי חטאת אזיל מותרה לנדבת צבור דהכי אמרינן במסכת תמורה (דף כג:) זה מדרש דרש יהוידע הכהן כל הבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח בהם עולות הבשר לשם ועורות לכהנים אבל מותר מעות שאר מנחות לא אזלי לנדבת צבור אלא הוא יוסיף משלו ומביא מנחה אחרת:

ומותר עשירית האיפה. של כ"ג שמקריב בכל יום ויום ואם הפריש מעות לעשירית האיפה של היום וניתותו שוב אין יכול לצרפן לשם מחר אלא תפול לנדבת צבור שגם היא נקראת חטאת בפרק ואלו מגלחין במועד קטן (דף טז.) יקריב חטאתו זו עשירית האיפה של כהן גדול: **ומותר קינין.** המפריש מעות לקינו וניתותו מקינין:

תנן התם:

"ששה לנדבה" (שקלים ו,ה).

כנגד מי?

(ס'מן קמ"ף ש"ע).

אמר חזקיה:

כנגד ששה בתי אבות הכהנים שתקנו להם חכמים, שיהא שלום זה עם זה.

רבי יוחנן אמר:

מתוך שהנדבה מרובה, תיקנו להם שופרות מרובין כדי שלא יתעפשו המעות.

ויעירי אמר:

כנגד: פר,

ועגל,

איל,

וכבש,

גדי,

ושעיר.

ורבי היא: דאמר קטן והביא גדול לא יצא.

ובר פדא אמר:

כנגד: הפרים,

והאילים,

והכבשים,

והשעירים,

והמותרות,

והמעה.

קח,א

כולהו כחזקיה לא אמרי: לאנצויי לא חישינן, דכל חד וחד יומיה קא עבד.

רבי יוחנן לא אמרי: לאיעפושוי לא חישינן.

פויעירי לא אמרי: פיהידאה לא מוקמי.

כבר פדא נמי לא אמרי: "מותרות"? כולהו נמי מותרות!

"מעה"? נמי לשקלים אזלא!

דתניא:

"להיכן קולבון זה הולך? לשקלים,

דברי רבי מאיר.

רבי אליעזר אומר: לנדבה.

ושמואל אמר:

כנגד: מותר חטאת,

ומותר אשם,

ומותר אשם נזיר,

ומותר אשם מצורע,

ומותר מנחת חוטא,

ומותר עשירית האיפה של כהן גדול.

ורבי אושעיא אמר:

כנגד: מותר חטאת,

ומותר אשם,

ומותר אשם נזיר,

ומותר אשם מצורע,

ומותר קינין,

ומותר מנחת חוטא.

ושמואל מאי טעמא לא אמר כרבי אושעיא?

קינין תנא ליה רישא.

ורבי אושעיא תני, ולא תני: "קינין"?
והתני רבי אושעיא ותני קינין!

חד - לקינין,
וחד - למותר קינין.

ורבי אושעיא מאי טעמא לא אמר כשמואל?

סבר לה כמאן דאמר: מותר של עשירית האיפה של כהן גדול ירקב,
דתנא:

"מותר מנחת" - נדבה,
מותר מנחה" - ירקב".

מאי קאמר?

אמר רב חסדא:

הכי קאמר:
מותר מנחת חוטא - נדבה,
מותר עשירית האיפה של כהן גדול - ירקב.

רבה אמר:

אפילו מותר עשירית האיפה של כהן גדול - נמי נדבה,
אלא מותר לחמי תודה - ירקב.

בפלוגתא:

מותר עשירית האיפה של כהן גדול:
רבי יוחנן אמר: נדבה,
רבי אלעזר אמר: ירקב.

מיתבי:

"מותר שקלים - חולין,
ומותר עשירית האיפה,
ומותר קיני זבין,
וקיני זבות,
וקיני יולדות,
וחטאות ואשמות - מותריהן נדבה" (שקלים ב, ה).
מאי לאו "מותר עשירית האיפה" של כהן גדול!

לא, מותר מנחת חוטא.

אמר רב נחמן בר רב יצחק:

מסתברא כמאן דאמר: "מותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב",
דתנא:

"לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה מי חטאת היא"⁷⁵⁵ (ויקרא ה, יא).

אמר רבי יהודה:

"היא" - קרויה, ואין אחרת קרויה חטאת,
לימד על עשירית האיפה של כהן גדול, שאינה קרויה 'חטאת' וטעונה לבונה".
ומדאינה קרויה חטאת - מותרה ירקב.

רס"י

תנא ליה רישא. בשבעה שופרות
קמאי חשיב חד דשמייה קינין:
ורי אושעיא תני במתניתין שלש
עשרה שופרות ולא תנא קינין
בקמאי:

חד לקינין. מחוסר כפרה מביא
מעוה לקינו ונותן בשופר ואוכל
בקדשים לערב כדקיימא לן
(עירובין דף לב.) אין ב"ד של
כהנים עומדים משם עד שיכלו
כל המעות שבאותו שופר ולא
חיישינן שמא לא יקריבו הואיל
ואין באה על חטאת (ואי איהו
גופיה לא מצי לאקרובינהו):

מנחת חוטא. שהרי לשם חובה
הפריש:
נדבה. לשופרות:

מותר לחמי תודה ירקב. דלאו
חטאת איקרו ונדבת יחיד לא
קרבי דבפני עצמו אי אפשר
להקריבו שלא מצינו לחם קרב
בפני עצמו ועם תודה אחרת אי
אפשר להקריבו שהרי אין תודה
קריבה בלא לחמה והכי מפרש
בשקלים בפרק שני:

מותר שקלים. הכניס מעוה
מרוכים לשקלים ושקלן
וניתותרו מהן:

ואין אחרת. ואע"פ שהיא חובה
אינה קרויה חטאת שיהא לה דין
חטאת שלא יהא טעון לבונה:
ומדלגבי לבונה לית ליה דין
חטאת לגבי מותר נמי לית ליה
דין חטאת ואע"פ דאיכרי חטאת
לאו דין חטאת אית לה
דאימעטא לה מהאי קרא:

⁷⁵⁵ ואם לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני יונה והביא את קרבנו אשר הטא עשירית האפה סלת לחטאת לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה מי חטאת הוא

18. קח, א-ב

רפ"י

מתניתין

"שור זה עולה" ונסתאב:
 אם רצה - יביא בדמיו שנים.
 "שני שוורים אלו עולה" ונסתאבו:
 רצה - יביא בדמיהן אחד,
 ורבי אוסר.
 "איל זה עולה" ונסתאב:
 אם רצה - יביא בדמיו כבש.
 "כבש זה עולה" ונסתאב:
 אם רצה - יביא בדמיו איל,
 ורבי אוסר.

קחב, גמרא

והא אמרת רישא: "שור במנה, והביא שנים במנה - לא יצא!"

שור זה ונסתאב שאני.

"שני שוורין אלו עולה, ונסתאבו:
 רצה - יביא בדמיהן אחד,
 ורבי אוסר."

מאי טעמא?

משום דהוה ליה גדול והביא קטן, ואף על גב דנסתאב,
 לכתחילה לא שרי רבי.

ולפלוג נמי ברישא!

רבי אכולה מילתא פליג,
 ונטר להו לרבנן עד דמסקי מילתייהו,
 והדר מפליג עלייהו.

תדע:

דקתני: "איל זה עולה" ונסתאב:
 רצה - יביא בדמיו כבש.
 "כבש זה לעולה" ונסתאב:
 רצה - יביא בדמיו איל,
 ורבי אוסר."

שמע מינה.

מתני'

אם רצה יביא בדמיו שנים.
 ואע"ג דהוי גדול והביא קטן
 ובגמ' מפרש טעמא:
 ורבי אוסר. לכתחילה אבל אם
 הביא יצא דכיון דאמר זה אינו
 חייב באחריותו:

גמ'

והא אמרת רישא. אפילו לרבנן:
 שור במנה כו'. ואמאי יביא
 בדמיו שנים:

זה ונסתאב שאני. דכיון דאמר
 זה אקריב עולה ונסתאב אזל
 ליה נדריה דזה לא מצי למיקרב
 אבל התם דאמר הרי עלי שור
 במנה חייב עד שיביאנו:

גדול והביא קטן. שבכל מקום
 שנים חשובים מאחד ואפילו
 שניהם שוין:

ואף על גב דנסתאב. איכא
 למימר חלף ליה נדריה
 ובאחריות נמי לא ליחייב דהא
 אמר אלו אפילו הכי לכתחילה
 לא שרו:

ליפלוג נמי ברישא. שור זה עולה
 ונסתאב יביא בדמיו שנים דהוי
 קטן והביא גדול נמי ליפלוג
 ולימא ורבי אוסר דלא שני ליה
 בין קטן והביא גדול לגדול
 והביא קטן:

תדע. דארישא דנדר קטן והביא
 גדול נמי פליג:

ורבי אוסר. אלמא בכבש אסר
 נמי רבי להביא בדמיו איל דהוי
 קטן והביא גדול דומיא דשור זה
 ונסתאב דלא יביא בדמיו שנים:

19. קח, ב

רס"י

ממינא למינא מאי. שור זה עולה ונסתאב מהו שיביא בדמיו שני אילים:

לא יביא בדמיו איל. דקטן הוא יותר מדאי אבל יביא בדמיו שני אילים אלמא ממינא למינא שרי:

לפי שאין בילה. שצריך להביא עמהם שתי מנחות בשני כלים ואין יכול לערבן בכלי אחד הלכך לא מיחזי כי ההוא דנדרו דנדר מידי דבאה מנחתו בכלי אחד וקא מייתי בשני כלים וקס"ד דאי לאו משום המנחות לא איכפת לן אקרבות אי נדר חד ומייתי תרין הואיל ומכח קמא אתו אבל מנחות דמביא מביתו בעינא דומיא דנדרו:

אי הכי. דממינא למינא שרי מאי איריא כו'.

תרי תנאי. דאיכא דסבירא ליה דאפילו בנסתאב אסרי רבנן בגדול והביא קטן לכתחילה: הא יש בילה שרי. לאיתויי ממינא למינא:

ורבי אוסר. אע"ג דבכלי אחד אתיא מנחתו אפילו הכי לא מייתי מדמיו אלא דומיא דידיה: תרי תנאי כו'. דאיכא דקפיד אמנחות ואיכא דקפיד אקרבן גופיה:

ובטהורים. סיפא דברייתא דשור זה עולה ונסתאב לא יביא בדמיו איל ובטהורים דלא נפל בהן מום:

איבעיא להו: ממינא למינא - מאי?

תא שמע:

"שור זה עולה" ונסתאב:

לא יביא בדמיו איל,

אבל מביא בדמיו שני אילים,

ודבי אוסר,

לפי שאין בילה".

שמע מינה.

אי הכי, מאי איריא תרי? אפילו חד נמי! דהא בנסתאב לרבנן לא שני להו בין גדול לקטן!

תרי תנאי ואליבא דרבנן.

"דבי אוסר, לפי שאין בילה".

טעמא ד"אין בילה", הא "יש בילה" - שרי, והתנן:

"איל זה עולה" ונסתאב:

רצה - יביא בדמיו כבש.

"כבש זה עולה" ונסתאב:

יביא בדמיו איל.

ודבי אוסר!"

תרי תנאי ואליבא דרבי.

"ובטהורים"

"עגל" והביא פר,

"כבש" והביא איל - יצא".

סתמא כרבנן.

20. קח, ב

רש"י

הוקבע. אחריותו עליו להביאו עולה אחת ולא לשתי עולות: **ודלמא עלי להביא.** לזה עולה קאמר וכיון דנסתאב אזל ליה נדריה שור זה לדמיו אם נסתאב הוקבע לעולה אחד דאי מייתי בי עולות לא יצא אבל אי לא אמר עלי יצא כי היכי דעביד ליה דאינו חייב באחריותו:

"שור זה עולה" ונסתאב:
אם רצה - יביא בדמיו שנים."

אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב:
לא שנו אלא דאמר: "שור זה עולה",
אבל אמר: "שור זה עלי עולה" - הוקבע.

ודלמא "עלי להביאו" קאמר!

אלא אי איתמר, הכי איתמר:
אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב:
לא שנו אלא דאמר: "שור זה עולה",
אי נמי, אמר: "שור זה עלי עולה",
אבל אמר: "שור זה ודמיו עלי עולה" - הוקבע.

21. קח, ב - קט, א

ר"י

מתני'

אחד מכבשי הקדש. למזבח:
 בינוני שבהן הקדש. מפרש
 בגמי:
 פירשתי. איזה מהן ולא ידעתי
 איזה:
 או שאמר לי אבא. בשעת מיתתו
 אחד משוורי הפרשתי להקדש:
 ואיני יודע. לאיזה מהן:
 הגדול שבהן הקדש. דמסתמא
 מוטב שבהן הקדש דכתיב
 מבחר נדריכם (דברים יב):

גמ'

חוששין אף לבינוני. דכיון דאמר
 אחד מהן הקדש לא ידענא אהי
 מינייהו חייל הקדש אי אגדול או
 אבינוני דהוי עין יפה לגבי קטן
 הלכך אתרווייהו חייל ומיהו לא
 קרב למזבח אלא חד מינייהו
 אבל היכא דאמר פירשתי ליכא
 לספוקי דודאי גדול פירש:
 היכי עביד. דמישתי ליה חד
 מינייהו:
 ומחיל לקדושתיה בגדול. דממה
 נפשך אי אבינוני חל ולא אגדול
 הרי זה נסתאב וחיללו בגדול ואי
 אגדול חל מעיקרא נמצא בינוני
 חולין מעיקרא:

לא שנו. דחוששין אף לבינוני:
 תורא בתוראי. שור החשוב
 בשוורי:

מראהו עלייה. שמראהו לעלייתו
 ואומר לו זו מכרתי לך קא
 סלקא דעתך עלייה ממש קאמר
 דגריעא דירתה משל בית אלמא
 בית בביתי לאו החשובה בביתי
 קאמר והוא הדין לתורא
 בתוראי:

שור בשוורי הקדש. עולה:
 הגדול שבהן הקדש. עולה וכל
 האחרים ימכרו לצרכי עולות
 שמא אכל חד איכא למימר זה
 עולה:

ודמיהן חולין. דקדש אינו תופס
 דמיו אלא בעל מוס שיצא לחולין
 דנתפסין דמיו בקדושתו אבל
 האי דלא נפיק לחולין ולצורך
 קדשים נמכר אין דמיו קדושים
 ולהקדש נמי לא גזיל מידי דהא
 יהיב ליה הגדול שבהן קתני
 מיהא וכולן ימכרו כו' דחוששין
 לכולן אף על גב דאמר שור
 בשוורי וקשיא לרב נחמן:

תרגומא. הא דקתני וכולן ימכרו
 לצרכי עולות:

אשור של הקדש שנתערב
 באחרים. אבל אשור בשוורי
 ליכא לספוקי גדול משמע:
 והא וכן קתני. דמשמע דין
 שניהם שוה:

תרגומא. הא דקתני וכן אגדול
 דכן דינו שוה דנותן הגדול
 להקדש אבל לגבי ספיקא ליכא
 בשור בשוורי:

ונפל. אחד מביתו מראהו ואומר
 זהו שמכרתי לך:

ואמאי ניחזי הי נפיל. אי גדול
 נפל הפסיד לוקח דהא גדול
 שבבתים משמע ואי קטן נפל לית
 ליה פסידא:

מתניתין

האומר: "אחד מכבשי - הקדש,
 ואחד משורי - הקדש",
 והיו לו: שנים - הגדול שבהן הקדש.
 שלשה - בינוני שבהם הקדש.
 פירשתי ואיני יודע מה שפירשתי,
 או שאמר לי אבא ואיני יודע מה - הגדול שבהן הקדש.

גמרא

אלמא: מקדיש - בעין יפה מקדיש.
 אימא סיפא: "בינוני שבהן הקדש" -
 אלמא: מקדיש - בעין רעה מקדיש!

אמר שמואל:

חוששין אף לבינוני,
 דלגבי קטן עין יפה הוא.

היכי עביד?

אמר רבי חייה בר רב:
 ממתין לו עד שיומם,
 ומחיל ליה לקדושתיה בגדול.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

לא שנו אלא דאמר: אחד משוורי - הקדש,
 אכל אמר: שור בשוורי הקדש" - הגדול שבהן הקדש,
 תורא בתוראי קאמר.

איני והאמר רב הונא אמר רב חייה משמיה דעולא:
 האומר לחבירו: "בית בביתי אני מוכר לך" - מראהו עלייה!
 לאו משום דגריע.

לא מעולה שבבתים.

מיתבי:

"שור בשוורי הקדש",

וכן שור של הקדש שנתערב באחרים - הגדול שבהן הקדש,
 וכולם ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין!

תרגומא: א"שור של הקדש שנתערב באחרים".

והא "וכן" קאמר!

תרגומא א"גדול".

מיתבי:

"בית בביתי אני מוכר לך" ונפל - מראהו נפול.
 "עבד בעבדיי אני מוכר לך" ומת - מראהו מת".

קט, א ואמאי? ליחזי היידן נפל, היידן מת!

רש"י

בעל השטר. כגון האי לוקח שבא בשטר מכירה ידו על התחתונה דהוי מוציא מחבירו עליו הראיה שהמוכר מוחזק בבתים הלכך ראייה על הלוקח אבל גבי הקדש גדול משמע:

לוקח קא אמרת?
שאני לוקח דיד בעל השטר על התחתונה.

השתא דאתית להכי,
אפילו תימא עלייה דגריעה,
יד בעל השטר על התחתונה.

22. קט, א

רס"י

מתני'

שאקריבנה בבית חונוי יקריבנה במקדש. דכיון דאמר הרי עלי עולה איחייב ליה בעולה: **אם הקריבה בבית חונוי יצא.** מפרש טעמא בגמ': **יגלח במקדש.** מביא קרבנותיו:

גמ'

והא מקטל קטלה. דשוחט חוץ הוא ואיהו איחייב בעולה מכי אמר הרי עלי עולה:

אמר רב המנונא. כיון דאמר על מנת שאקריבנה בבית חונוי הוי כאילו אמר על מנת שאהרגנה ולא איתחייב באחריותה ומשום הכי יצא אבל חייב כרת משום שחוטאי חוץ שהרי קרא עליה שם עולה: נזיר לא מצי לאתנוויי על מנת שלא אתחייב באחריות דקרבנותיו דכיון דחלה עליו נזירות לא פקעא מיניה עד דמיתני קרבנותיו:

לדורון בעלמא קא מיכוין. ולא חל עליה שם עולה:

טפי לא מצינא לאיצטעורי. ברחוק מארץ ישראל עומד וקרוב לחונוי ואליבא דרבא לא מחייב משום שחוטאי חוץ: ואמר ליה רב המנונא נזיר הוי ודאי טעמא כדקאמרת דלא חל עליה שם נזירות אבל עולה היינו טעמא נעשה כאומר וכו' ושם עולה עליה וחייב כרת:

והקריבה בארץ ישראל. שלא בירושלים ולהכי נקט בא"י דאף על גב דלא קיים נדרו יצא דקביעותא דבית חונוי לאו קביעותא הוא (אלא היינו טעמא) דהוי כאומר על מנת שאהרגנה ועל מנת שלא אתחייב באחריותה דמה לי קטלה התם מה לי קטלה הכא וענוש כרת משום שחוטאי חוץ אלמא שם עולה חל עלה כדרב המנונא:

במדבר. קסבר משום משכן שהיה שם יהא עדיין המדבר קדוש: **והקריבה בעבר הירדן.** בארץ ישראל שלא בירושלים אפי' הכי יצא דעל מנת שלא אתחייב באחריות קאמר:

מתניתין

"הרי עלי עולה" - יקריבנה במקדש,

ואם הקריבה בבית חונוי - לא יצא.

"הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונוי" - יקריבנה במקדש,

ואם הקריבה בבית חונוי - יצא.

רבי שמעון אומר:

אין זו עולה.

"הריני נזיר" - יגלח במקדש,

ואם גלח בבית חונוי - לא יצא.

"הריני נזיר שאגלח בבית חונוי" - יגלח במקדש.

ואם גלח בבית חונוי - יצא.

רבי שמעון אומר:

אין זה נזיר.

גמרא

"יצא"?

הא מקטל קטלה!

אמר רב המנונא:

נעשה כאומר: "הרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב באחריותה".

אמר ליה רבא:

אלא מעתה סיפא דקתני: "הריני נזיר שאגלח בבית חונוי - יגלח במקדש,

ואם גלח בבית חונוי - יצא" -

הכי נמי דנעשה כאומר: "הריני נזיר על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותיו"?

נזיר פמה דלא מיתני קרבנותיו לא מתכשר!

אלא אמר רבא:

אדם זה לדורון נתכוין,

אמר: אי סגיא בבית חונוי - טרחנא,

טפי - לא מצינא לאיצטעורי.

נזיר נמי,

האי גברא לצעורי נפשיה קא מיכוין,

אמר: אי סגיא בבית חונוי - טרחנא,

טפי - לא מצינא לאיצטעורי.

ורב המנונא אמר לך:

נזיר - כדקאמרת.

עולה - על מנת שלא אתחייב באחריותה קאמר.

ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב המנונא,

דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונוי והקריבה בארץ ישראל - יצא,

וענוש כרת.

תניא נמי הכי:

"הרי עלי עולה שאקריבנה במדבר והקריבה בעבר הירדן יצא וענוש כרת".

23. קט, א

רש"י

מתניתין

הכהנים ששמשו בבית חוננו - לא ישמשו במקדש שבירושלים, ואין צריך לומר ל'דבר אחר', שנאמר: "אף לא יעלו כהני הכמות אל מזבח ה' בירושלים, מי אם אכלו מצות בתוך אחיהם" (מלכים ב כג, ט) - הרי אלו כבועלי מומין - חולקין ואוכלין, ולא מקריבין.

גמרא

אמר רב יהודה: כהן ששחט לעבודת כוכבים, קרבנו - ריח ניחוח.

אמר רב יצחק בר אבדימי:

מאי קראה?

"וען אשר ישרתו אותם לפני גילוליהם והיו לבית ישראל למכשול עון, על כן נשאתי ידי עליהם נאום ה' אלהים ונשאו עונם" (יחזקאל מד, יב), וכתוב בתנ"ך: "ולא יגשו אלי לכהן לי"⁷⁵⁶ (יחזקאל מד, יג) - אי עבד 'שירות' - אין, שחיתה - לאו 'שירות' הוא.

מתני'

ואין צריך לומר לדבר אחר. אם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו עוד בירושלים: הרי אלו כבועלי מומין. שחולקין ואוכלין בקדשים כדאמר באלו מנחות (לעיל עג.) איש חולק ואפי' בעל מום:

גמ'

כהן ששחט בהמתו לעבודת כוכבים. לפני עבודת כוכבים ושב קרבנו שהוא מקריב במקדש אחרי כן ריח ניחוח הוא: אי עבד שירות. בעבודת כוכבים מיתסר במקדש ושחיתה לא איקרי שירות דהא במקדש כשרה בור:

⁷⁵⁶ ולא יגשו אלי לכהן לי ולגשת על כל קדשי אל קדשי הקדשים ונשאו קלמתם ותועבותם אשר עשו

24. קט, א-ב

רס"י

שגג בזריקה. זרק דם לעבודת כוכבים בשוגג דהשתא עבד ליה שירות אלא ששוגג היה: מאי לאו או מכשול או עון. כלומר או שוגג או מזיד עשו שירות לעבודת כוכבים וכתוב לא יגשו אלי לכהן לי: עון מזיד. כדאמר ר' במסכת יומא (דף לו:). עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר הכרת תכרת עונה בה:

בחטאה בשגגה. משמע אפי' נפש כהן בחטאה בשגגה יכול להקריב קרבנו ולהקריב על עצמו ובהיא פרשתא בעבודת כוכבים מישתעי כדכתיב (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו וגו' זו עבודת כוכבים ששקולה כנגד כל התורה כולה: במאי. פלח לעבודת כוכבים דאיצטריך קרא לאכשורי לעבוד במקדש כי שגג: נעשה משרת. והא דאמרינן לעיל בשחיטה לא מיפסלא מוקי לה רב ששת בשוגג:

איתמר:

שגג בזריקה:

רב נחמן אמר:

קרננו - ריח ניהוח.

רב ששת אמר:

אין קרננו ריח ניהוח.

אמר רב ששת:

מנא אמינא לה?

דכתיב: "והיו לבית ישראל למכשול עון" (יחזקאל מד, יב),

מאי לאו או מכשול או עון,

ו"מכשול" - שוגג,

ו"עון" - מזיד.

ורב נחמן?

מכשול דעון.

אמר רב נחמן:

מנא אמינא לה?

דתניא:

"וְכַפֵּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשּׁוֹגֵגַת בַּחֲטָאָה בַּשֹּׁגֵגָה"⁷⁵⁷ (במדבר טו, כח) -

מלמד שבהו מתכפר על ידי עצמו.

במאי?

אילימא בשחיטה - מאי איריא שוגג אפילו מזיד נמי!

אלא לאו בזריקה.

ורב ששת?

אמר לך:

לעולם בשחיטה, ובמזיד - לא,

נעשה משרת לעבודת כוכבים.

ואזדו לטעמיהו,

דאיתמר:

הזיד בשחיטה:

רב נחמן אמר:

קרננו ריח ניהוח.

ורב ששת אמר:

אין קרננו ריח ניהוח.

"רב נחמן אמר: קרננו ריח ניהוח" - דלא עבד שירות.

רב ששת אמר: אין קרננו ריח ניהוח" - נעשה משרת לעבודת כוכבים. קטב,

אמר רב נחמן:

מנא אמינא לה?

דתניא:

"בהו שעבד עבודת כוכבים, ושב - קרננו ריח ניהוח".

במאי?

אילימא: בשוגג - מאי ושב? שב ועומד הוא!

אלא פשיטא במזיד.

ואי בזריקה - כי שב מאי הוי? הא עבד לה שירות!

אלא לאו בשחיטה.

⁷⁵⁷ וְכַפֵּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשּׁוֹגֵגַת בַּחֲטָאָה בַּשֹּׁגֵגָה לַפְּנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ

רש"י

הודה לעבודת כוכבים. אמר לה
אלי אתה:
קמייתא. שגג בזריקה:
אבל שחיטה אימא מודה ליה
לרב נחמן. ואפילו הזיד:

ורב ששט?

אמר לך:
לעולם בשוגג,
והכי קאמר: אם שב מעיקרו - דכי עבד בשוגג עבד,
קרננו - ריח ניחוח.
ואם לאו - אין קרננו ריח ניחוח.

השתחוה לעבודת כוכבים:
רב נחמן אמר:
קרננו - ריח ניחוח.
ורב ששט אמר:
אין קרננו ריח ניחוח.

הודה לעבודת כוכבים:
רב נחמן אמר:
קרננו - ריח ניחוח.
ורב ששט אמר:
אין קרננו ריח ניחוח.

וצריקא,
דאי אשמעינן הך קמייתא - בההיא קאמר רב ששט משום דעבד ליה שירות,
אכל שחיטה דלא עבד ליה שירות - אימא מודה ליה לרב נחמן.
ואי אשמעינן: שחיטה - משום דעבד ליה עבודה,
אכל השתחוה דלא עבד ליה עבודה - אימא לא.
צריקא.
ואי אשמעינן השתחוואה - משום דעביד ליה מעשה,
אכל הודה דדיבורא בעלמא - אימא לא.
צריקא.

25. קט, ב - קי, א

רס"י

נכנס עמי. לפני ולפנים :
אמר ליה. שמעי לחוניו בא
 ואלמדך סדר עבודה :
אונקלי. מלבוש של עור :
צילצול. אזור :
לאהובתו. לאשתו :
זה שלא ירד לה. שמעי שלא ירד
 לה לגדולה כך נתקנא באחיו :
היורד לה על אחת כמה וכמה.
 שאין מורידין אותו שלא יקלקל
 עצמו :
בא ואלמדך. חוניו היה חכם
 משמעי :
שברח ממנה. שלא רצה לקבלה
 מתחילה : כל האומר עולה מנחה
 בתחילה קודם שיפריש קרבנו
 ואמר עלי עולה או מנחה אני
 מטיל עליו כו' משום דאין טוב
 לומר עלי שמא לא יקיים וכתוב
 (דברים כג) וכי תחדל לגדור לשון
 אחר בתחילה כל האומר עלה
 אני כופתו ומניחו לפני ארי
 ועכשיו כל האומר לירד הימנה
 אני מטיל עליו קומקום של חמין
 בתחילה הייתי שונא את הרבנות
 וכל האומר לי עלה לגדולה וכו'
 ועכשיו שעליתי לגדולה וכו' רבי
 יהושע בן פרחיה נשיא היה
 במסכת חגיגה (דף טז.) :

**"הנהנים ששמשו בבית חוניו - לא ישמשו במקדש שבירושלים,
 ואין צריך לומר לדבר אחר."**

מדקאמר "אין צריך לומר דבר אחר" - מקלל דבית חוניו לאו עבודת פוכבים הוא.

תניא כמאן דאמר: בית חוניו לאו עבודת פוכבים הוא.

דתניא:

"אותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להן: "שנה זו הוא מת."

אמרו לו מנין אתה יודע?

אמר להן: כל יום הכפורים נזדמנו לי זקן אחד לבוש לבנים ונתעטף לבנים,

ונכנס עמי ויצא עמי,

שנה זו נזדמנו לי זקן אחד לבוש שחורים ונתעטף שחורים,

ונכנס עמי ולא יצא עמי.

לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת,

ונמנעו אחיו הנהנים מלברך בשם.

בשעת פטירתו אמר להם: חוניו בני ישמש תחתי.

נתקנא בו שמעי אחיו, שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה.

אמר לו: בא ואלמדך סדר עבודה: הלבישו באונקלי,

וחגרו בצילצול,

העמידו אצל המזבח.

אמר להם לאחיו הנהנים:

ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו, אותו היום שישתמש בכהונה גדולה:

אלבוש באונקלי שליכי,

ואחגור בצילצול שליכי.

בקשו אחיו הנהנים להרגו,

ךך מפניהם,

ורצו אחריו.

הלך לאלכסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח והעלה עליו לשום עבודת פוכבים,

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: מה זה שלא ירד לה כן, היורד לה על אחת כמה וכמה,

דברי רבי מאיר.

אמר לו רבי יהודה:

לא כן היה מעשה, אלא: לא קיבל עליו חוניו,

שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה,

ואף על פי כן נתקנא בו חוניו בשמעי אחיו,

אמר לו: בא ואלמדך סדר עבודה,

והלבישו באונקלי,

וחגרו בצילצול,

והעמידו אצל המזבח.

אמר להם לאחיו הנהנים:

ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו, אותו היום שישתמש בכהונה גדולה:

אלבוש באונקלי שליכי,

ואחגור בצילצול שליכי,

בקשו אחיו הנהנים להרגו,

סח להם כל המאורע,

בקשו להרוג את חוניו,

ךך מפניהם ורצו אחריו,

ךך לבית המלך ורצו אחריו,

כל הרואה אותו אומר: "זה הוא" "זה הוא".

הלך לאלכסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשם שמים,

שנאמר: "פנים ההוא יתנה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה'" (ישעיה יט, יט),

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: ומה זה שברח ממנה כן,

המבקש לירד לה - על אחת כמה וכמה."

תניא:

כ"י

מדברות שפת כנען. שפת ישראל היושבים בארץ כנען וסיפא דקרא נשבעים בשם ה' צבאות: דעת זכרים מיושבת עליהם יותר משל נקבות: בני בבל אין להם עול מלכות כשאר גליות שבכל ארצות:

"אמר רבי יהושע בן פרחיה:

בתחלה כל האומר לי⁷⁵⁸: עלה לה - אני בופתו ונותנו לפני הארי, עתה כל האומר לי: לירד ממנה - אני מטיל עליו קומקום של חמין, שהרי שאול ברח ממנה, ובשעלה - בקש להרוג את דוד."

אמר ליה מר קשישא פריה דרב חסדא לאביי: רבי מאיר האי קרא דרבי יהודה מאי עביד ליה?

לכדתניא:

"לאחר מפלתו של סנחריב, יצא חזקיה ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות של זהב, הדין שלא לעבוד עבודת פוכבים, שנאמר: "ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען, ונשבעות לה' צבאות"⁷⁵⁹ (ישעיה יט, יח). הלכו לאלכסנדריא של מצרים, ובנו מזבח, והעלו עליו לשם שמים, שנאמר: "ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים" (ישעיה יט, יט)."

ק"א

"עיר ההרס יאמר לאהת".

מאי "עיר ההרס יאמר לאהת" (ישעיה יט, יח)?

קדמתרגם רב יוסף: קרתא דבית שמש, דעתיד למיחרב, איתאמר דהיא חדא מנהון.

וממאי ד"עיר ההרס" לישנא דשימ'שא היא?

דכתיב: **"האומר לתרס ולא יזרח"**⁷⁶⁰ (איוב ט, ז).

"הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ"⁷⁶¹ (ישעיה מג, ו).

"הביאי בני מרחוק" - אמר רב הונא:

אלו גליות של בבל, שדעתן מיושבת עליהן כבנים. **"ובנותי מקצה הארץ"** - אלו גליות של שאר ארצות, שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות.

⁷⁵⁸ הגהת צאן קדשים והגהות יעבץ

⁷⁵⁹ ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען ונשבעות ליהוה צבאות עיר ההרס יאמר לאהת

⁷⁶⁰ האומר לתרס ולא יזרח ובעד מוכבים יחתם

⁷⁶¹ אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ

26. קי, א

רס"י

מכירין את ישראל. בכבודן הראשון מכירין ואין מכבידין עולם:

ואת אביהם שבשמים. שמאמצים בהקדוש ברוך הוא ואין מאמצים בעבודת כוכבים: שימי את. בתמיה אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה ויש אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כובשן כל שעה משום צניעות:

זה הלומד תורה בטהרה. עליו הוא אומר לשמי ומנחה טהורה: לעולם זאת על ישראל. מקרא הוא בדברי הימים (ב סי' ב) בשלמים ובקרבות משתעי דלעולם הם עומדים והיכי דמי מזבח בנוי בשמים ומיכאל עומד ומקטיר עליו:

מאי דכתיב זאת התורה. ולא כתיב בה חוקה: עולה ומנחה מיבעי ליה. דליהוי משמע זאת התורה היא עולה ומנחה כו':

אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב: מצור ועד קרטיגני: מכירין את ישראל, ואת אביהם שבשמים.

ומצור כלפי מערב, ומקרטיגני כלפי מזרח - אין מכירין את ישראל, ולא את אביהן שבשמים.

איתיביה רב שימי בר חייה לרב:

"ממזרח שמש ועד מבואו - גדול שמי בגוים.

ובכל מקום מוקטר - מוגש לשמי ומנחה טהורה" ⁷⁶² (מלאכי א, יא)!

אמר ליה: שימי את? דקרו ליה אלהא דאלהא.

"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי" - בכל מקום סלקא דעתך?!

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן:

אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום.

מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי.

"ומנחה טהורה" - זה הלומד תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומד תורה.

"שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בפילות" (תהילים קלד, א).

מאי "פילות"?

אמר רבי יוחנן:

אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה - מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה.

"לעולם זאת על ישראל" ⁷⁶³ (דברי הימים ב' ב, ג).

אמר רב גידל אמר רב:

זה מזבח בנוי,

ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן.

ורבי יוחנן אמר:

אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה - מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם.

אמר ריש לקיש:

מאי דכתיב: "זאת התורה: לעולה,

למנחה,

ולחטאת,

ולאשם" ⁷⁶⁴ (ויקרא ז, לו)?

כל העוסק בתורה כאילו הקריב: עולה,

מנחה,

חטאת,

ואשם.

אמר רבא:

האי "לעולה למנחה" 'עולה' ו'מנחה' מיבעי ליה!

⁷⁶² מי ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה כי גדול שמי בגוים אמר יהוה צבאות

⁷⁶³ הנה אני בונה בית לשם יהוה אלהי להקדיש לו להקטיר לפניו קטרת סמים ומערכת תמיד ועלות לבקר ולערב לשבתות ולחדשים ולמועדי

יהוה אלהינו לעולם זאת על ישראל

⁷⁶⁴ זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים

רש"י

אין צריך לא עולה וכו'. דהכי משמע זאת התורה לעולה כלומר במקום העולה למנחה בשביל המנחה כגון לכם בשבילכם כלומר התלמוד תורה מכפר על עונותינו: **בתורת חטאת**. כגון סדר קדשים דמיירי בהלכות עבודה:

אֵלָא אָמַר רַבָּא:

כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה - אֵינוֹ צָרִיךְ: לֹא עוֹלָה,
וְלֹא מִנְחָה,
וְלֹא חֲטָאֵת,
וְלֹא אֲשָׁם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק:

מֵאִי דְכָתִיב: **"זאת תורת החטאת"**⁷⁶⁵ (ויקרא ו, יח) **"זאת תורת האשם"**⁷⁶⁶ (ויקרא ז, א)?
כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת חֲטָאֵת - כְּאִילוֹ הַקָּרִיב חֲטָאֵת,
וְכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת אֲשָׁם - כְּאִילוֹ הַקָּרִיב אֲשָׁם.

⁷⁶⁵ דבר אל אהרן ואל בניו לאמור זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני יהוה קדש קדשים הוא
⁷⁶⁶ זאת תורת האשם קדש קדשים הוא

27. קי, א

רפ"י

שנת העובד. עבודת קרבנות ומביאו למזבח מתוקה שנתו שהוא ישן ולא ירא: **אם מעט ואם הרבה יאכל.** מתן שכרו: **ברבות הטובה.** קרבנות: **רבו אוכליה.** כהנים: **ומה כשרון לבעליו.** להקדוש ברוך הוא כי אם ראות עיניו שזה מתכוין לטובה: **לבעל הדין.** לאומרים רשויות הרבה הן והדבר מוכיח שזה ששמו כך ציום להקריב לו מנחה [וזה] ששמו כך ציום להקריב לו פרים וזה אילים לכך נאמר בכלם ריח ניחוח לה': **אחד המרבה.** להביא קרבנות: **כדי שתאמר אעשה רצונו.** להקריב לו קרבן ויעשה רצוני לפי שהוא צריך לכך ואשחדנו: **לא לרצוני אתם זובחים.** כלומר לא להנאותי שאיני רוצה להטריח אתכם לעשות על כרחכם: **לרצונכם.** לצורך עצמכם לקיים מצוותי שתהא כפרה לכם בכך: **לרצונכם זבוחו.** שתהא כוונתכם לשחוט פרט למתעסק בסכין לחתוך דבר אחר ושחט בהמת קדשים שפסולה: **מנין למתעסק.** בדבר אחר ושחט בהמת קדשים שהוא פסול: **זו בידינו הוא.** דמצוה לכוין דעתו: **לרצונכם תזבחהו.** שנה עליו הכתוב לעכב:

מתניתין

נאמר בעולת בהמה "אשה ריח ניחוח"⁷⁶⁷ (ויקרא א, ט), ובעולת עוף: "אשה ריח ניחוח"⁷⁶⁸ (ויקרא א, יז), ובמנחה: "אשה ריח ניחוח"⁷⁶⁹ (ויקרא ב, ב), לומר לה: אחד המרבה, ואחד הממעט - ובלבד שיכנין לבו לשמים.

גמרא

אמר רבי זירא: מאי קראה? "מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל"⁷⁷⁰ (קהלת ה, יא).

רב אדא בר אבהו אמר: מהכא: "ברבות הטובה רבו אוכליה ומה פשרון לבעליה"⁷⁷¹ (קהלת ה, י).

תנא:

"אמר רבי שמעון בן עזאי: בוא וראה מה נתיב בפרשת קרבנות שלא נאמר בהן לא "אל" ולא "אלהים", אלא: ה' - שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק.

ונאמר בשור הגס: "אשה ריח ניחוח"⁷⁶⁷ (ויקרא א, ט), ובעוף הדק: "אשה ריח ניחוח"⁷⁶⁸ (ויקרא א, יז), ובמנחה: "אשה ריח ניחוח"⁷⁶⁹ (ויקרא ב, ב) -

לומר לה: אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכנין את לבו לשמים ושקא תאמר לאבילה הוא צריך?

תלמוד לומר: "אם ארעב לא אומר לה מי לי תבל ומלואה" (תהילים נ, יב).

ונאמר: "מי לי כל חיתו יער בהמות בהרי אלף ידעתי כל עוף הרים וזיו שדי עמדי"⁷⁷¹ (תהילים נ, י).

"האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה" (תהילים נ, יג).

לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני, לא לרצוני אתם זובחים,

אלא לרצונכם אתם זובחים,

שנאמר: "לרצונכם תזבחהו"⁷⁷² (ויקרא יט, ה).

דבר אחר:

"לרצונכם תזבחהו" - לרצונכם זבחו,

לדעתכם זבחו."

כדבעא מיניה שמואל מרב הונא:

מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול?

שנאמר: "ושחט את בן הבקר" - שתהא שחיטה לשם בן בקר.

אמר לו:

זו בדיניו הוא,

לעכב מנין?

תלמוד לומר: "לרצונכם תזבחהו" - לדעתכם זבחו.

הדרן עלה הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

⁷⁶⁷ וקרבו וקרעיו ורחץ במים והקטיר הנהן את חלל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח ליהוה
⁷⁶⁸ ושסע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הנהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח ניחוח ליהוה
⁷⁶⁹ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הנהן את אונתה המזבחה אשה ריח ניחוח ליהוה
⁷⁷⁰ מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון
⁷⁷¹ ברבות הטובה רבו אוכליה ומה פשרון לבעליה מי אם ראות עיניו
⁷⁷² ומי תזבחו זבח שלמים ליהוה לרצונכם תזבחהו

הַדָּרָן

אחר השלמת המסכתא יאמר זה שלש פעמים: ויעיל לזכרון בעזרת השם יתברך:

הַדָּרָן עֲלֵךְ מִסְכַּת מְנַחוֹת וְהַדָּרָךְ עֲלֵךְ.

דַּעְתָּן עֲלֵךְ מִסְכַּת מְנַחוֹת וְדַעְתָּךְ עֲלֵךְ.

לֹא תִתְנַשֵּׂי מִןּוּךְ מִסְכַּת מְנַחוֹת, וְלֹא תִתְנַשֵּׂי מִיָּנֵךְ, לֹא בְעֵלְמָא הָדִין וְלֹא בְעֵלְמָא דְאַתִּי.

ואחר כך יאמר זה:

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ: שֶׁתְּהֵא תּוֹרַתְךָ אֲמֻנַתְנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְתֵהָא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בְּרַ
פְּפָא, רְמִי בְּרַ פְּפָא, נְחֻמָּן בְּרַ פְּפָא, אַחַאי בְּרַ פְּפָא, אַבָּא מְרִי בְּרַ פְּפָא, רַפְרָם בְּרַ פְּפָא, רְכִישׁ בְּרַ פְּפָא, סוֹרְחָב בְּרַ
פְּפָא, אַדָּא בְּרַ פְּפָא, דְּרוּ בְּרַ פְּפָא.

הַעֲרַב נָא, יי אֱלֹהֵינוּ, אֵת דְּבָרֵי תּוֹרַתְךָ בְּפִינוּ, וּבְפִיפּוֹיֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצִאינוּ, וְצִאֲצִאי צִאֲצִאינוּ,
וְצִאֲצִאי עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֵךְ וְלוֹמְדֵי תּוֹרַתְךָ לְשִׁמְךָ. מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנֵי מְצוֹתְךָ, כִּי לְעוֹלָם הַיָּא לִי. יְהִי לְבִי
תְּמִים בְּחֻקֶיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ. לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁכַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיֵּיתֵנִי. בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמַדְנֵי חֻקֶיךָ: אֲמֵן אֲמֵן אֲמֵן
סְלֵה וְעַד.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשְּׁמַתְךָ חֻלְקְנוּ מִיֹּשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שְׁמַתְךָ חֻלְקְנוּ מִיֹּשְׁבֵי קְרָנוֹת.
שְׁאֲנוּ מְשַׁכְּמִים וְהֵם מְשַׁכְּמִים, אֲנוּ מְשַׁכְּמִים לְדַבְרֵי תּוֹרָה, וְהֵם מְשַׁכְּמִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים,
אֲנוּ עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר, וְהֵם עֹמְלִים וְאִינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אֲנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם
רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנַאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדָם לְבָאָר שְׁחַת, אֲנִשֵּׁי דְמִים וּמְרַמָּה לֹא יַחֲצוּ יְמִיהֶם וְאֵי אֲבִטַח בְּךָ.

יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי, כְּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתֵּנִי לְסִיָּם מִסְכַּת מְגִילָה כֵּן תַּעֲזַרְנִי לְהַתְחִיל מִסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וּלְסִיָּמָם,
לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֵת כָּל דְּבָרֵי תְלָמוּד תּוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזָכַרְתָּ כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוֹרָאִים וְתְלָמוּדֵי
חֲכָמִים יַעֲמִיד לִי וְלְזַרְעֵי שְׁלָא תְמוֹשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעֵי זַרְעֵי זַרְעֵי עַד עוֹלָם. וְיִתְקַיֵּם בֵּי: בְּהַתְּהַלְכָךְ תִּנְחָה אֶתְךָ,
בְּשִׁכְבָךְ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הֵיא תְשִׁיחָךְ. כִּי בִי יָרְבוּ יְמֵיךָ וְיִוָּסְפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים. אַרְךָ יָמִים בְּיָמִינֶיךָ, בְּשִׁמְאוֹלָה
עֲשֶׂר וְכַבּוֹד. יי עַד לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.

יְתַגְדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְהוּא עֲתִיד לְאַתְחַדְתָּא וְלֹאֲחֵיָא מִתְיָא וְלֹאֲסַקָּא לְחַיֵּי עֵלְמָא וּלְמַבְנֵי קְרָתָא
דִּירוּשְׁלָם וּלְשַׁכְּלָל הַיְכֵלִיָּה בְּגוּזָה וּלְמַעֲקָר פּוֹלְחָנָא נִכְרָאָה מֵאַרְעָא וְלֹאֲתַבָּא פּוֹלְחָנָא דְשִׁמְיָא לְאַתְרֵיהּ וְיִמְלִיךָ קוֹדֶשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתָהּ וְיִקְרִיָּה (נ"ס: וְיִצְמַח פּוֹרְקָנָה וְיִקְרַב מְשִׁיחָה). בְּחַיִּיכוֹן וּבְיִוָּמִיכוֹן וּבְחַיִּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא
וּבְזָמָן קָרִיב וְאֲמַרו אָמֵן: יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי עֵלְמֵיָא.

יְתַבְרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאָר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעַלְמָא (בַּעֲשִׂי"ת לְעַלְמָא
לְעַלְמָא מְכָל) מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא וְשִׁבְחָתָא וְנַחֲמָתָא דְאַמְרִין בְּעֵלְמָא. וְאֲמַרו אָמֵן.

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן. וְעַל תְּלָמוּדֵיהוֹן וְעַל כָּל תְּלָמוּדֵי תְלָמוּדֵיהוֹן. וְעַל כָּל מַאן דְּעַסְקִין בְּאוּרֵיָתָא. דִּי בְּאַתְרָא קוֹדֶשָׁא
הָדִין וְדִי בְּכָל אַתְרָא וְאַתְרָא. יְהִי לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חָנָא וְחֹסְדָא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכוֹן וּמוֹזְנֵי רִוְחֵי וּפְרָקְנָא מִן קַדָּם
אַבּוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאֲמַרו אָמֵן: יְהִי שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאֲמַרו אָמֵן.

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם (בַּעֲשִׂי"ת הַשְּׁלוֹם) בְּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֲמַרו אָמֵן.